

Jakub Brázda

BigHead

Diplomová práce – hodnocení

(Ateliér Figurálního sochařství a medaile)

„Klidná síla s prvky groteskní nadsázky. Všechno, co vytvoří, je malým překvapením, žádná nuda ani temnota,“ napsala kdysi o Jakobovi Milada Othová. A stále to platí. Jakub Brázda není sochař, který by na první pohled ohromoval. Jeho práce ale dokáže překvapit – nikoliv efektem, ale zvláštní přítomností, jakýmsi výrazem, který si nevnučuje pozornost, ale přesto se vryje do paměti.

Jakubův přístup k figuře i materiálu je dlouhodobě charakteristický svou osobní zdrženlivostí, jemným humorem a zároveň překvapivou hloubkou. Figura ostatně je v základu jeho práce, vše, co vytváří, je zároveň i svérázným, nikdy neuzavřeným autoportrétem... Vědomě se pohybuje na hraně figurální abstrakce a groteskní stylizace. Jeho „madony“, abstrahované figury s dítětem, modelované s jakousi zdrženlivou monumentalitou, mají v sobě tichou sílu – dokáží být až krutě syrové a něžné zároveň. V některých z těchto prací je cítit ozvěna sochařů jako Franz Metzner, ale zároveň i vědomé zcizení, osobní optika, snaha oprostit se od patosu a najít nové vyznění v mnohokrát přežvýkaném námětu. V tom je Brázda poctivý – styl, který si zvolil, nenechává spadnout do manýry, ani do povrchní dekorativnosti. Ruku v ruce s tím je ovšem schopen to celé prohnat s nadsázkou, včetně toho Metznera, přes všední retro-chalupářské kutilství – případně to, v čem právě najde zalíbení.

Jeho rukopis je dobře čitelný i v drobných portrétech, kresbách a modelech. Často pracuje se dřevem, materiálem, který mu nejlépe umožňuje uplatnit jeho specifickou intuici. Odebírání hmoty chápe jako způsob myšlení – kde se forma hledá na hraně nevratnosti, v napětí mezi tím, co ještě může zůstat, a co už musí pryč. To, co by pro jiného mohlo být svazující, chápe Jakub jako výhodu – a i ve svém textu k diplomové práci si tuto „nejistotu“ překládá jako potenciál: dřevo mu umožňuje soustředit se, vymezit formu, být přítomen.

Diplomová práce *BigHead* na tuto linii navazuje, zároveň ji rozvíjí v několika nových směrech. Masivní bloková socha hlavy (350 × 300 × 140 cm), vytvořená z jednotlivých vrstvených dílů, není portrétem, není karikaturou, není popisná – ale funguje jako tvarová výpověď, jako výraz, jako monumentalita, která se nerodí z rozměru, ale z „drzé“ přítomnosti. Celková forma je lehce perspektivně deformována – směrem vzhůru se hlava zužuje, čímž vzniká nejen optický efekt růstu, ale i významová nadsázka: glorifikace. Je to deformace, která má v evropském umění hlubokou tradici – gotická fasádní plastika, antické optické korekce, expresivní záměry moderny – a Brázda je s nimi v podtextu v dialogu, i když ironickém.

Zároveň musím dát důraz na tu hlavu nad schodištěm, instalovanou na polici na způsob věčně hrající televize v hospodě čtvrté cenové skupiny. Obzvláště jímavý je tento moment ve spojitosti s tím s Delacroixem nad ní. Pomineme-li způsob instalace, tady se rozhodně nejedná o přípravný model pro větší práci. Myslím, že by to ani z podstaty Jakobovy nатуry nešlo jen tak jednoduše zvětšit – stejně by se neudržel. Podívejte se například i na ty malé multiply hlav, které jsou instalované v králíkárně. Snažili jsme se ostatně v průběhu práce korigovat postup podle této malé hlavy, ale vcelku rychle jsem pokorně spolkl další slova a nechal to běžet. Každopádně ten syrově opracovaný kus klacku ve tvaru hlavy, v lehce naznačeném pohybu a dobře ovládajícím svůj prostor kolem je myslím přesvědčivý.. nic víc, nic míň.. „námět nás nijak nepoučí o záměrech umělce. Ty je třeba hledat v provedení.“/Rodin/

Králíkárna a proč, je myslím dostatečně popsána v obhajobě. Přidružená „instalace“ samoobslužného automatu, solitérní objekt, kde si divák může zakoupit suvenýr inspirovaný sochou, je prostě realita. Možná představuje komentář ke komodifikaci umění možná si jen prostě chtěl Jakub udělat radost. Proč je něco „velké“? Protože je to dřevo? Protože to připomíná hlavu? Nebo protože si k tomu můžeme koupit něco dalšího? Králíkárna je nenápadná, krásná a hlavně... cituji Jakuba, řezbáři by to nezpracovali líp než ty myši. To mimochodem podtrhuje základní gesto celé práce – důvěru v intuitivní, tělesný proces a schopnost najít přesvědčivou formu mimo standardní estetické očekávání...

Jakub svou diplomovou sochu pojímá jako „hlavu“, ale bez jednoznačného výrazu – tvar vzniká intuitivně, v jakémsi pohybu mezi modelem, karikaturou a objektem. Cituje Rodina, vzdaluje se Giacomettimu, obdivuje Balkenhola, občas vnímá podprahově třeba Scullyho. Nesnaží se nikoho napodobovat – je věrný sobě i když to pravděpodobně neví. Přiznává nerozhodnost, ale právě tu přetavuje v citlivé rozhodování. Píše, že dřevo mu „umožňuje pracovat se soustředěním“. A z této koncentrace na věc, na formu, na moment výrazu, vychází si myslím i síla této práce.

Socha *BigHead* je tichý solitér, který stojí a stojí. Není to socha Moai, která má svou druhou půlku pod zemí, o které už všichni víme – a ani raději nepotřebujeme, aby ji někdo nakonec vyhrabal. Ta je dotýkaná a má svou historii. Společné s Jakubovou prací mají přeci jenom to, že pouze tušíme, jaký byl jejich účel. A právě díky určité nejednoznačnosti je možné imaginativně rozehrát vše, co jako divák či autor potřebuji. A že se divák zastaví, možná zasměje, možná zaváhá – je její součástí. Jako většina Jakubových prací – není popisná, není dokonale vybroušená, ale působí.

Práci hodnotím jako výbornou a doporučuji Jakuba Brázdu k udělení absolutoria,

máme ho rádi

V Podlešíně, červen 2025

Vojtěch Míča